

α) Ἡ ἐνανθρώπηση τοῦ «Μονογενοῦς Υἱοῦ»

Στό πρῶτο μέρος τῆς θείας λειτουργίας, πού ὀνομάζεται λειτουργία τῶν κατηχομένων, μετά τό δεύτερο ἀντίφωνο (Σῶσον ἡμᾶς, Υἱέ Θεοῦ κτλ.), ψάλλεται ὁ ὕμνος:

«Ὁ μονογενής Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀθάνατος ὑπάρχων, καί καταδεξάμενος, διά τήν ἡμετέραν σωτηρίαν, σαρκωθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, ἀτρέπτως ἐνανθρωπήσας· σταυρωθεῖς τε, Χριστέ ὁ Θεός, θανάτῳ θάνατον πατήσας, εἰς ὧν τῆς ἁγίας Τριάδος, συνδοξαζόμενος τῷ Πατρὶ καί τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, σῶσον ἡμᾶς»

(Ὁ μονογενής Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, πού εἶσαι ἀθάνατος καί καταδέχτηκες γιά τή σωτηρία μας νά σαρκωθεῖς ἀπό τήν ἁγία Θεοτόκο καί Παρθένο Μαρία καί νά γίνεις ἄνθρωπος χωρίς νά μεταβληθεῖς, Χριστέ ὁ Θεός, πού σταυρώθηκες, καί μέ τό θάνατό σου κατανίκησες τό θάνατο, σύ πού εἶσαι ἓνα ἀπό τά πρόσωπα τῆς ἁγίας Τριάδας καί συνδοξάζεσαι μέ τόν Πατέρα καί τό ἅγιο Πνεῦμα, σῶσε μας).

Ὁ ὕμνος αὐτός ἀναφέρεται περιληπτικά στό σωτήριο ἔργο τοῦ Χριστοῦ στόν κόσμο καί ἰδιαίτερα στή σάρκωσή του. Καί τό περιεχόμενο καί ἡ μελωδία τοῦ ὕμνου ἔχουν τόνο χαρούμενο καί θριαμβευτικό. Ἡ Λειτουργία εἶναι πρὶν ἀπ' ὅλα ἡ χαρμόσυνη σύναξη ἐκείνων πού ἀνταμώνουνε μέ τό σαρκωμένο, σταυρωμένο καί ἀναστημένο Χριστό.

β) Τό μήνυμα τῶν Χριστουγέννων

«Ἐλάτε νά γεμίσουμε χαρά ἀπό τόν Κύριο,
διηγούμενοι τοῦτο τό μυστήριον·
ὁ μεσότοιχος τοῦ φραγμοῦ διαλύθηκε,
ἡ πύρινη ρομφαία ἔστρεψε τά νῶτα,
καί τά χερουβεὶμ ἐλευθέρωσαν τό ξύλο τῆς ζωῆς.

Ἔτσι κι' ἐγώ μετέχω στόν παράδεισο τῆς τρυφῆς
ἀπ' ὅπου ἡ παρακοή μέ εἶχε διώξει.
Γιατί ἡ ἀπαράλλακτη εἰκόνα τοῦ Πατέρα,
ὁ χαρακτήρας τῆς αἰωνιότητάς του,
παίρνει τοῦ δούλου τή μορφή,
ἀφοῦ γεννήθηκε ἀπό μητέρα Παρθένο

χώς να πδθεί μεταβολή
 Έκείνο που ήταν έμεινε.
 Θεός άληθινός
 κι αυτό που δεν ήταν, προσελάθε
 έγινε άνθρωπος από φιλανθρωπία
 Σ' αυτόν λοιπόν δε κραυγάζουμε
 Θεέ που γεννήθηκες από Παρθένο
 ελέησέ μας

Στον ύμνο αυτό η γέννηση του Χριστού παρουσιάζεται ως μυστήριο και ως θαύμα, που είναι άπρόσιτο στην ανθρώπινη διάνοια. Ένας άλλος χριστουγεννιάτικος ύμνος διευκρινίζει τη λέξη μυστήριο ως έξης: «Ήως να έκφρασω τό μεγάλο μυστήριο. Ο άσαρκος σαρκώνεται, ο Λόγος άποκτά υλικές διαστάσεις, ο άδρατος γίνεται άρατός, ο άψηλάφητος γίνεται ψηλάφητος και αυτός που δεν έχει άρχή άποκτά άρχή»

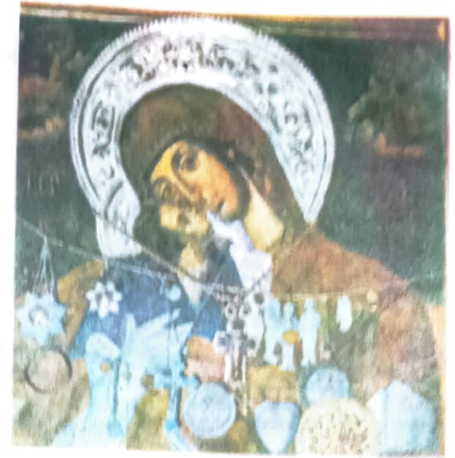
Η χαρά και η άγαλλίαση που φέρνει τό μήνυμα τών Χριστουγέννων όφειλεται στό γκρέμισμα ενός φραγμού: «ο μεσοτόχος του φραγμού διαλυθήκε». Πρόκειται για τό μεσοτόχο που είχε ύψωθεί ανάμεσα στον άνθρωπο και τό Θεό

Μέ την άμαρτία τών πρωτοπλάστων ο άνθρωπος άρνήθηκε την κοινωνία με τό Θεό και ξέπεσε από τη θεία ζωή. Έξαιτίας της άμαρτίας δημιουργήθηκε μεταξύ Θεού και ανθρώπου ένα χάσμα, που δεν επέτρεπε στον άνθρωπο να έπιστρέψει στό Δημιουργό, στην πηγή και τη ρίζα της υπάρξεως του. Έτσι ο άνθρωπος βρέθηκε μακριά από τό Θεό. Η ζωή όμως μακριά από τό Θεό είναι κόλαση και θάνατος.

Άλλ' οι άνθρωποι, αφού έγιναν μιά φορά μέτοχοι της εικόνας του Θεού, δεν έπρεπε να χαθούν. Για να μη χαθούν έπρεπε να άνανεωθεί η θεία εικόνα μέσα τους. Η άνανέωση όμως αυτή δεν μπορούσε να γίνει ούτε από άνθρωπο ούτε από άγγελο, παρά μόνο από τό Χριστό «την άπαράληκτη εικόνα του Πατέρα». Τό θαυμαστό όμως είναι ότι ο Λόγος του Θεού, έπήρε «του δούλου τη μορφή», δηλαδή του ανθρώπου, από την Παρθένο Μαρία, χωρίς να άλλιωθεί η θεία του ύπόσταση. «Έκείνο που ήταν έμεινε, Θεός άληθινός». Γιατί και μετά τη σάρκωση του παρέμεινε Υιός, τό δεύτερο πρόσωπο της Θεότητας. Έγινε όμως εκείνο που δεν ήταν πριν τη σάρκωση, δηλαδή άνθρωπος. Και τούτο «από φιλανθρωπία»

γ) Τό πρόσωπο της Θεοτόκου και ο ρόλος της στην σάρκωση του Λόγου

Τό πρόσωπο της Θεοτόκου άπολαμβάνει στην Όρθόδοξη Έκκλησία

Παναγία ή Γλυκοφιλούσα
 Φορητή εικόνα της
 Θεοτόκου του Ίου
 αιώνα της Νέας Σκώης,
 του αγ. Όρους

μέγιστη τιμή για τό μοναδικό ρόλο που διαδραμάτισε ανά σχέση του Θεού για τό σωτήρια του κόσμου. Οι Πατέρες, οι υμνογράφοι και οι άφογράφοι της Άνατολικής Έκκλησίας πρόσφεραν στην Παρθένο Μαρία τις καλύτερες έμπνεύσεις τους. Αναφέρομε ως παράδειγμα τών Ακάθιστων Υμνων, του οποίου όχι μόνο η θρησκευτική αξία, αλλά και η λογοτεχνική είναι άπαράμυλλη.

Η πίστη στη Θεανθρώπινη του Χριστού μας, υποχρεώνει να ηρώμε και τό όργανο της Ένανθρωπήσεως, τη Θεοτόκο. Η άνανέωση τών σχέσεων Θεού και ανθρώπου, η άνακαινιση της φύσεως του ανθρώπου από τη θεία φύση του Χριστού, άρχισε με την ένανθρωπηση του Χριστού ανά σπλάχνα της Παρθένου Μαρίας. Έτσι η Θεοτόκος, έγινε η άρχή της θεώσεως του ανθρώπου. Γι αυτό και ο ποιητής του Ακαθίστου ψάλλει:

«Χαίρε κλιμαξ έπουράνιε, δι' ης κατέβη ο Θεός,
 χάρη γέφυρα μετόχουσα τους έκ γης προς ουρανόν»

Η Παρθένος Μαρία έγινε συνεργός του Θεού στό έργο της σωτηρίας του ανθρώπου. Γιατί ο Θεός έσωσε τόν κόσμο με τη συγκατάθεση του. Οι λόγοι, λοιπόν, της Παρθένου: «Ίδου ή δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατά τό ρήμα Σου» (Λουκά 1, 38) έκφράζουν όχι μόνο τη δική της συγκατάθεση, αλλά και τη συγκατάθεση όλόκληρου του κόσμου

Ἀπό τό ἄλλο μέρος ἡ Παρθένος Μαρία εἶναι ἡ ἀγνότερη καί πολυτιμότερη προσφορά αὐτοῦ τοῦ κόσμου πρὸς τὸ Θεό. Ὁ Νικόλαος Καβάσιλας (1322-1391.) γράφει στό ἔργο του «Ἡ Θεομήτωρ» τὰ ἐξῆς «Βίος πανάμωμος, ζωὴ πάναγνη, ἀρνηση κάθε κακίας, ἀσκησις ὅλων τῶν ἀρετῶν σώμα ἐντελῶς πνευματικῶ, λαμπρότερο ἀπὸ τὸν ἥλιο, ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καθαρότερο... Θεὸς ἐρως, ποῦ ἀπορρόφησε καὶ ἀφομοίωσε κάθε ἄλλη ἐπιθυμία τῆς ψυχῆς. Κτῆμα τοῦ Θεοῦ, ἔνωση μὲ τὸ Θεό... Ἔτσι, ἔχοντας στολισεὶ μὲ τέτοιο κάλλος καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴ τῆς, κατορθώνει νὰ ἐλκύσῃ ἐπάνω τῆς τὸ βλέμμα τοῦ Θεοῦ. Ἀνέδειξε, χάρις στὴ δικὴ τῆς ὠραιότητα, ὠραία τὴν κοινὴ ἀνθρώπινη φύση». (Μετάφραση Παν. Νέλλα)

ΚΕΙΜΕΝΑ

«Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε
Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν ἀπαντήσατε

Χριστὸς ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε.
Ἄσατε τῷ Κυρίῳ πάσα ἡ γῆ
καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἀνυμνήσατε λαοὶ
ὅτι θεοδόξαται».

(Ὡδὴ α' ἀπὸ τῆς Καταβασίς τῶν Χριστουγεννίων).

«Θεὸς ὦν εἰρήνης
Πατὴρ οἰκτιρῶν
τῆς μεγάλης βουλῆς σου τὸν ἀγγε-
λον,
εἰρήνην παρεχόμενον
ἀπέστειλας ἡμῖν.

ὄθεν θεογονίας
πρὸς φῶς ὀδηγηθέντες,
ἐκ νυκτὸς ἀρθρίζοντες
δοξολογοῦμεν σε φιλόανθρωπε».

(Ὡδὴ ε' ἀπὸ τῆς Καταβασίς τῶν Χριστουγεννίων).

(Ὁ Χριστὸς γεννιέται, δοξάσατε
Ὁ Χριστὸς (έρχεται) ἀπὸ τοὺς οὐ-
ρανοῦς, συναντήσατε τον

Ὁ Χριστὸς ἐπὶ γῆς, σηκωθῆτε
ψάλετε τὸν Κύριο ὅλη ἡ γῆ
καὶ μὲ εὐφροσύνῃ ὑμνήσατε λαοὶ,
γιατὶ ἔχει δοξαστεῖ)

(Θεὸ τῆς εἰρήνης,
Πατέρα τῆς εὐσπλαχνίας,
μᾶς ἐστειλες τὸν Υἱὸ σου ὡς Ἄγ-
γελο τῆς μεγάλης βουλῆς σου
γιὰ νὰ μᾶς χαρίσει τὴν εἰρήνην.

Γι' αὐτὸ κι' ἐμεῖς ποῦ ὀδηγηθήκαμε
στὸ φῶς τῆς θεογονίας,
ἀπὸ πολὺ πρῶι
σὲ δοξολογοῦμε, φιλόανθρωπε.)

«Τὴν ὠραιότητα τῆς Παρθενίας σου
καὶ τὸ υπέρλαμπρον τὸ τῆς ἀγνείας σου,
ὁ Γαβριὴλ καταπλαγεῖς,
ἐβόα σοὶ Θεοτόκε,
ποιον σοὶ ἐγκώμιον προσάγαγω ἐπάξιον,
Τι δὲ ὀνομάσω σε, ἀπορῶ καὶ ἐξίσταμαι
Διὸ ὡς προσετάγην βοῶ σοὶ
Χαίρει, ἡ Κεχαριτωμένη».
(Θεοτοκίον τοῦ Ἀκαθίστου ὕμνου)

(Ἀπὸ τὴν ὠραιότητα τῆς παρθενίας σου
καὶ τὴ λαμπρότητα τῆς ἀγνότητάς σου
ὁ Γαβριὴλ κατεπλάγη καὶ ἐκραυγάζε, Θεοτόκε.
Ποιὸ ἀξιο ἐγκώμιο νὰ σοῦ προσκομίσω,
Πῶς δὲ νὰ σὲ ὀνομάσω; Ἀπορῶ καὶ ἐκπλήσσομαι
Γι' αὐτὸ ὅπως διατάχθηκα κραυγάζω σὲ σένα
Χαίρει, χαριτωμένη)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1) Ποῦ ὀφείλεται ἡ χαρὰ τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ.
- 2) Ποιὸ εἶναι τὸ νόημα τῆς συγκοταθέσεως τῆς Θεοτόκου νὰ γίνει μητέρα τοῦ Χριστοῦ.
- 3) Πῶς ἀνανεώθηκε ἡ θεία εἰκόνα στὸν ἄνθρωπο,